

Годишњи програм управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић” за 2021. годину

Палић, 2020. године

Република Србија
Аутономна покрајина Војводина
Град Суботица
Градоначелник
Број: П-501-265/2020
Датум: 12.03.2021.
Суботица, Трг слободе 1

JAVNO PREDUZEĆE „PALIĆ-LUDAŠ“

Број: 180

Датум: 23.03.2021. год.

На основу члана 13. Одлуке о проглашењу заштићеног подручја Парк природе „Палић“ („Сл. лист града Суботице“, бр. 15/13, 17/13 - испр. и 37/17) и члана 52. став 1. тачка 5. Статута Града Суботице („Сл. лист града Суботице“, бр. 27/19 – пречишћен текст), Градоначелник доноси:

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Годишњи програм управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ за 2021. годину

I

Даје се сагласност на Годишњи програм управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ за 2021. годину, усвојен од стране Надзорног одбора ЈП „Палић-Лудаš“ на 76. седници, под бројем 837-76-4/2020 од 13.11.2020. године.

II

За реализацију Програма задужено је ЈП „Палић-Лудаš“, као управљач заштићеног подручја.

Образложење

ЈП „Палић-Лудаš“, управљач заштићеног подручја, на основу члана 13. став 4. Одлуке о проглашењу заштићеног подручја Парк природе „Палић“ („Сл. лист града Суботице“, бр. 15/13, 17/13 - испр. и 37/17), доставило је, путем надлежног секретаријата, Градоначелнику Годишњи програм управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ за 2021. годину. Програм је израђен у складу са одредбама Закона о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – испр., 14/16 и 95/18 – др.закон), одредбама члана 13. став 2. Одлуке о проглашењу заштићеног подручја и у складу са Планом управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ за период 2014-2023. године, на који је сагласност дала Скупштина града на 27. седници одржаној 30.12.2014. године, Решењем бр. I-00-023-24/2014. Средства за реализацију Годишњег програма планирана су Одлуком о буџету Града Суботице за 2021. годину („Сл. лист града Суботице“, бр. 60/20) и саставни су део Програма коришћења средстава буџетског фонда за заштиту животне средине Града Суботице за 2021. годину („Сл. лист Града Суботице“ бр. 6/21).

Градоначелник
Стеван Бакић

Доставити:

1. ЈП „Палић-Лудаš“
2. Секретаријату за пољопривреду и заштиту животне средине
3. Архиви

1. УВОД

Основ за израду овог програма је Одлука о заштити Парка природе „Палић” („Службени лист Града Суботице“ бр. 15/13 и 17/13 – исправка), а у складу са Законом о заштити природе, члан 54. и План управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић” 2014 – 2023 (сагласност Скупштине града Суботице бр. I-00-023-24/2014) и Решењем о условима Покрајинског завода за заштиту природе (број: 03-2697/2 од 12.11.2020. године).

2. ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Главни циљеви и задаци одређени су Планом управљања Парка природе и према до сада реализованим активностима датим у Извештају о остварењу програма управљања ПП „Палић” претходне године:

- Наставак развијања базе података у функцији управљања, коришћења и праћења стања у циљу дефинисања пројекта активне заштите и очувања заштићеног подручја уз развијање интерног ГИС и кроз пројекат Града Суботица;
- Развијање и унапређивање чуварске службе;
- Спровођење мера активне заштите природе (станишта са строго заштићеним и заштићеним врстама, сузбијање инвазивних врста, коришћење и управљање тршћацима);
- Смањивање антропогеног притиска (контрола активности и кретања у заштићеном подручју);
- Унапређења природних и створених вредности (редовне мере неге);
- Праћења стања природних и створених вредности;
- Развијање различитих облика презентације природних вредности подручја, едукативних, рекреативних, еко – и етно – туристичких садржаја у циљу развоја одрживог коришћења и суфинансирања заштите природе;
- Рад на едукацији локалног становништва и корисника заштићеног подручја о значају очувања природних вредности и увођењу одрживих видова коришћења заштићеног подручја у пољопривреди и туризму;
- Уклапање у мрежу еколошких коридора и „Natura 2000“ ;
- Активности на реализацији Плана за унапређење еколошког стања Палићког језера и његове околине („Службени лист Града Суботице“ бр. 24/14).
- Активности на очувању биолошке и предеоне разноврсности, еколошких коридора и других станишта од значаја за заштиту природе
- Наставак развијања традиционалних видова коришћења ресурса у циљу смањења деградационих процеса, а истовремено развоја одрживог коришћења природних ресурса кроз рад стручне и чуварске службе (организација и надзор испаше, организација и надзор кошења, организација и надзор сече трске).
- Усклађивање водног режима у Резервату са потребама заштите природе, врста и станишта, али и очувања природног ресурса воде кроз сарадњу са Градском управом Суботице, надлежним водопривредним предузећем и Покрајинским заводом за заштиту природе на изради новог водног режима за систем Палић – Лудаш – Тиса.
- Развијање даљих облика презентације природних вредности подручја, едукативних, рекреативних, еко и етно – туристичких садржаја уз даље

уређивање Визиторског центра „Лудаш“, кроз израду нових изложбених сегмената

- Наставак реализације активности на успостављању заштитног појаса око језера Палић кроз пројекат „Заштита биодиверзитета и воде језера Палић и језера Лудаш“ – (KfW Biodiversity Protection Project Palić/ Ludaš) – у складу са уговором између немачке „KfW“ банке, Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Града Суботице, ЈП „Палић – Лудаш“ и ЈКП „Водовод и канализација“, Суботица.

У наредној години предстоји ревизија граница овог заштићеног подручја, коју је иницирао Град Суботица. Претходна ревизија заштите Парка природе „Палић“ окончана је доношењем одлуке 2013. године и подразумевала је неке значајне промене у границама, са циљем да се успоставе функционалне целине за ефикасно управљање заштићеним подручјем, што је подразумевало изузимање појединих парцела (Први сектор Палићког језера) и додавање једног дела парцела у приобаљу. Протеклих година је уложено много напора и средстава у експропријацију парцела у приобаљу (што је подразумевало израду планеске документације, проглашење јавног интереса и спровођење поступака експропријације), чиме су се стекли услови да мултифункционални заштитни појас уђе у састав заштићеног подручја и на тај начин ће управљач добити надлежности над овим простором и по питању одржавања и могућности деловања чуварске службе. Ова чињеница, као и друге околности које су се измениле у периоду од доношења важећег акта о заштити, биле су повод да Град иницира ревизију заштите, која би обухватила:

- Проширење граница заштићеног подручја на парцеле које су плановима детаљне регулације намењене мултифункционалном заштитном појасу (за шта су се стекли услови након експропријације парцела у приобаљу);
- Рedefинисање површина које сходно важећем акту о заштити имају улогу еколошког коридора према СРП „Лудашко језеро“ (измештање степена заштите II степена са простора садашњег паркинга на суседну површину);
- Изузимање парцела у грађевинском рејону на којима се циљеви заштите могу остварити и кроз забране и ограничења која важе у заштитној зони, са циљем ефикаснијег управљања овим простором и
- Припајање Парку природе „Палић“ два стабла тисе, за које је предложено стављање под заштиту као споменика природе „Два стабла тисе на Палићу“, као и рedefинисање статуса других значајних стабала у оквиру Парка природе.

Током 2021. године, управљач ће наставити у континуитету да доставља неопходне податке Покрајинском заводу за заштиту природе, са циљем да се прикупе подаци за израду стручне основе – Студије заштите.

3. ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

А. Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја

А.1. Чување заштићеног подручја - Чуварска служба

Чување и надзор у ПП „Палић“ је континуиран задатак у циљу превентивне заштите природних и створених вредности. Спроводи га чуварска служба у сарадњи са осталим корисницима простора.

Чувар заштићеног подручја надгледа спровођење режима заштите, намену и коришћење површина од стране свих корисника простора, са нагласком на надзор

поштовања услова заштите природе. Чувар континуирано кроз теренски дневник извештава о свим променама у Парку природе, као и о предузетим радњама (прекид или забрана радова, налог за довођење у претходно стање, комуникације са корисницима, надзор спровођења услова заштите природе). Стручна служба прати стање, подноси пријаве инспекцији, или судији за прекршаје и координира праћење поштовања услова заштите природе.

У циљу што ефикаснијег праћења делатности чуварске службе као и адекватног планирања обиласка терена и извршења осталих радних задатака наставља се рад на интерактивној бази података за сва заштићена подручја.

Чување заштићеног подручја Парк природе „Палић” обављају четири чувара која су организована у чуварску службу. Чувари поседују потврду о положеном стручном испиту за чуваре према важећем *Правилнику о полагању стручног испита за чувара заштићеног подручја* („Сл. гласник РС“, бр. 117/2014). Чувари поседују службену легитимацију у складу са *Правилником о обрасцу легитимације чувара заштићеног подручја* („Сл. гласник РС“, бр. 117/2014) и униформу, са одговарајућим обележјима, која је у складу са *Правилником о службеној одећи чувара заштићеног подручја* („Сл. гласник РС“, бр. 117/2014 и 93/2015). Нова одећа – униформа у складу са *Правилником о службеној одећи, односно униформи чувара у националним парковима и заштићеним подручјима* („Службени гласник Републике Србије“ број 105/2020) је у фази израде и требало би да буде израђена до краја 2020. године.

А.2. Одржавање заштићеног подручја

А.2.1. Рад стручних служби на изради и спровођењу управљачких докумената

Планира се:

- израда Извештаја о остваривању Програма управљања за 2020. годину;
- спровођење Програма управљања за 2021. годину;
- израда Програма управљања за 2022. годину;
- пројекти мера активне заштите природе (формирање, успостављање и одржавање мултифункционалног појаса, ревитализација угрожених и посебно осетљивих станишта, ревитализација обале, ревитализација влажних ливада и управљање тршћацима);

А.2.2. Активности и радови на обележавању

Током године се планира даље обележавање заштићеног подручја у складу са важећим прописима и то – одржавање већ постављених табли заштићеног подручја по потреби (поправка, допуна, замена). Постављање нових информативно едукативних табли кроз инвестиције из пројекта „Заштита биодиверзитета и воде језера Палић и језера Лудаш“. И током 2021. године је планирана поправка – замена носача (укупно 5 комада), лакирање и фарбање едукативних табли, канти и осматрачница дуж едукативних стаза. То је континуална активности управљача, будући да се мобилијар уништава и пропада током година и да се едукативне и инфо – табле уништавају недељном динамиком и чешће.

А.2.3. Управљање отпадом

Наставиће се са уобичајеним активностима на одржавању реда и чистоће, како на копну, тако и на води и обали језера Палић где се редовно нагомилава смеће/отпад. Управљач ће покушати да пронађе законски начин за мандатне казне за риболовце и друге који буду затечени у бацању смећа, изношењу отпада. Поред организованог

уклањања депонија и илегалних одлагалишта смећа, управљач ће у континуитету покушавати да спречи настајање нових великих илегалних одлагалишта смећа.

А.3. Презентација заштићеног подручја

А.3.1. Штампање промотивног материјала, израда едукативних табли и медијско представљање

Планира се припрема дизајна и штампа новог издања – тројезична брошура у вези са значајним стаништима и врстама резервата, која би се делила посетиоцима дуж две едукативне стазе.

Планиране су континуиране активности на медијском представљању управљача и Парка природе „Палић“.

А.3.2. Заснивање и успостављање базе података (катастар, GIS и др.)

Наставак развијања базе података – активност која се односи на спровођење режима и мера заштите и унапређивања кроз рад на интерактивној бази података за сва заштићена подручја којима управља ЈП „Палић-Лудаш”. Представници стручне и чуварске службе су прошли обуку за „QGIS“ и стекли знања за рад у наведеном програму. И током 2021. године ће акценат бити стављен на унос и обраду података који се односе на станишта строго заштићених и заштићених врста; површине под инвазивним врстама, као и упоредну анализу података који се односе на дугогодишње пројекте. Планирано је и сакупљање података за потребе Покрајинског завода за заштиту природе и израду нове Студије о заштити овог заштићеног подручја. Будући да је идеја да сваки пројекат добије свог координатора у стручној и чуварској служби заживела, систематично ће се и даље радити на сакупљању свих података и спровођењу упоредних истраживања у односу на успешност реализације пројекта. На тај начин ће се видети тренд, тачније, колико су ефикасне активности на мерама активне заштите природе (станишта и таксона). С обзиром да је управљач је сада технички добро опремљен (Trimble Geo 7 GPS са антеном, Trimble TDC 100 ручни GPS, Garmin ручни GPS и чланови чуварске и стручне службе су похађали обуку за рад у одговарајућим програмима (QGIS бесплатан савремени GIS програм), током 2020. године се планира интензиван рад на обиласку терена, картирању, уносу података у базу и обради наведених података. Поред овога, управљач ће наставити развој географског информационог система (ГИС) као до сада, кроз пројекат Града Суботица (ГИС СУБОТИЦА). Планира се обнова рачунарске опреме.

А.3.3. Развој научних, образовних и културних функција заштићеног подручја

Планира се рад на промоцији заштићених и строго заштићених врста, значаја очувања влажних, слатинских и степских станишта, очувању аутохтоне дендрофлоре и вегетације, промоцији идеје одрживог коришћења кроз екстензивирање пољопривредне производње, развој органске производње и повећање површина под пашњацима у заштићеном подручју (и заштитној зони), као и традиционалним коришћењем ливада и тршћака.

- Формирање, одржавање и обележавање едукативне стазе (варијанте траса, програм садржаја на траси),
- Едукативни материјал (лифлет),
- Сарадња са образовним институцијама и другим организацијама које баве едукацијом о теми заштите природе Палића.

Планира се наставак едукативних активности на очувању биолошке и предеоне разноврсности, еколошких коридора и других станишта од значаја за заштиту природе кроз међународни радни волонтерски камп и научно – истраживачке едукативне кампове.

Б. УПРАВЉАЊЕ ПОСЕТИОЦИМА

Током 2021. године, управљач ће поправити/заменити едукативне табле око Крвавог језера по потреби. Такође, у циљу што бољег информисања посетилаца планира се припрема дизајна и штампа новог издања – тројезична брошура у вези са значајним стаништима и врстама резервата, која би се делила посетиоцима.

Планиране су континуиране активности на медијском представљању управљача и Парка природе „Палић”.

Б.1. Изградња улазних станица

У Парку природе „Палић” током године нису планиране конкретне активности на изградњи улазних станица.

Б.2. Центри за посетиоце

Визиторски центар „Лудаш”, смештен у СРП „Лудашко језеро” је у вишенаменској функцији. Поред функције радног простора Управљача свих заштићених подруча у Суботици, има и функцију пријема посетилаца (сала за предавања, изложбени хол, рибарска кућа са двориштем), едукативну и научно–истраживачку функцију (биолошка лабораторија, библиотека). Објект који је сазидао 2008. године кроз Програма Суседске сарадње Мађарске и Србије, није у пуној функцији, јер још није прошао процедуру техничког пријема.

Кроз реализацију пројекта из програма Interreg – IPA CBC Hungary – Serbia (HUSRB/1602) под називом: **A New Approach in Rural Ethno - and Ecotourism:**

Capacity and Competence (Нови приступ у еко- и етнотуризму: Капацитет и компетенција), током 2020. године су већим делом реализовани завршни радови на адаптацији Визиторског центра на Лудашу (молерски радови, лакирање дрвенарије), посетилачка инфраструктура, презентациона башта са врстама лековитог биља које може да се нађе на подручју Резервата. Такође, израђена је и интернет страница наведеног пројекта, као и неке апликације за андроид телефоне које „воде” посетиоце кроз заштићено подручје. За 2021. годину је планирана обнова крова на Визиторском центру „Лудаш”, будући да је зграда почела да прокишњава. До краја 2020. године ће се урадити део крова, а остатак је планиран за 2021. годину. Такође, за 2021. годину је планирана и термичка изолација зидова, као и изолација дрвенарије (врата и прозора).

Током 2021. године је планирана и израда сталне изложбене поставке у холу Визиторског центра. Идеја је да се направе витрине које ће, поред значајних информација о истраживачима који су дали велики допринос у заштити и унапређењу наших заштићених подручја, садржати и књиге, радове и друге артефакте из њиховог живота и рада. Реализација идеје се планира са Биолошким факултетом Универзитета у Београду.

Активност је планирана за претходну годину, али није реализована, због недовољног броја запослених сарадника, услед примене Закона о изменама и допунама Закона о буџетском систему („Сл. Гласника РС”, бр. 103/2015), по ком је на снази забрана запошљавања у јавном сектору.

В. ПРАЋЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ СТАЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

В.1. Мониторинг

Планира се наставак мониторинга станишта строго заштићених и заштићених врста у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе. Предмет мониторинга у ПП „Палић” су, поред група организама које се у континуитету последњих шест година прате (више биљке, одређене групе бескичмењака, рибе, водоземци, гмизавци, птице и сисари) – према *Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива* и неке инвазивне врсте биљака, поготову тренд распрострањања у односу на спровођење мера активне заштите природе.

У Србији је 2020. године започет мониторинг од стране стручних кућа и установа у циљу формирања јединствене листа Natura 2000 врста. Ми очекујемо да ће велики број врста које смо дефинисали ући на будућу листу. Наша предложена листа за мониторинг представља списак од 3 биљне врсте, 2 врсте инсекта, један представник риба, 4 водоземца, 1 врста гмизавца, 62 таксона птица и 6 таксона сисара. Врсте које су у континуитету праћене протеклих година се налазе на наведеној листи:

Рбр.	Научни назив	Народни назив (српски)	Народни назив (мађарски)	IUCN
1	<i>Centaurea sadlerana</i>	зечина, козја брада	sedler imola	
2	<i>Cirsium brachycephalum</i>	крткоглавичаста паламида	kisfészű aszat	Least Concern - LC
3	<i>Plantago schwarzenbergiana</i>	Шварценбергова боквица	erdélyi útifű	
	Insecta			
1	<i>Lycaena dispar rutila</i>		nagy tűzlepke	
2	<i>Maculinea (Phengaris) teleius</i>	мочварни мравник	vérfű-hangyaboglárka	Near Threatened - NT
	Ihtiofauna			
1	<i>Misgurnus fossilis</i>	чиков	réti csík	Least Concern - LC
	Batrahofauna			
1	<i>Hyla arborea</i>	гаталинка	zöld levelibéka	Least Concern - LC
2	<i>Pelobates fuscus</i>	жаба чешњача	barna ásóbéka	Least Concern - LC
3	<i>Rana dalmatina</i>	шумска жаба	erdei béka	Least Concern - LC
4	<i>Triturus dobrogicus</i>	подунавски мрмољак	dunai gőte	Near Threatened - NT
	Herpetofauna			
1	<i>Emys orbicularis</i>	барска корњача	mocsári teknős	Lower Risk/near threatened - LR/NT
	Ornitofauna			
1	<i>Acrocephalus paludicola</i>	источни трстењак	csíkosfejű nádiposzáta	Vulnerable A2c - V
2	<i>Actitis hypoleucos</i>	полојка	billegetőcankó	Least Concern - LC
3	<i>Alauda arvensis</i>	пољска шева	mezei pacsirta	Least Concern - LC
4	<i>Alcedo atthis</i>	водомар	jégmadár	Least Concern - LC
5	<i>Anas (Spatula) clypeata</i>	патка кашикара	kanalas réce	Least Concern - LC
6	<i>Anas (Spatula) querquedula</i>	грготовац	bőjti réce	Least Concern - LC
7	<i>Anthus campestris</i>	степска трептељка	parlagi pityer	Least Concern - LC
8	<i>Ardea purpurea</i>	црвена чапља	vörös gém	Least Concern - LC
9	<i>Ardeola ralloides</i>	жута чапља	üstöksgém	Least Concern - LC
10	<i>Athene noctua</i>	кукумавка	kuvik	Least Concern - LC

11	<i>Aythya ferina</i>	риђоглава патка	barátréce	Least Concern - LC
12	<i>Aythya nyroca</i>	патка њорка	cigányréce	Near Threatened - NT
13	<i>Botaurus stellaris</i>	водени бик	bölgmbika	Least Concern - LC
14	<i>Calidris alpina</i>	северни жалар	havasi partfutó	Least Concern - LC
15	<i>Caprimulgus europaeus</i>	легањ	európai lappantyú	Least Concern - LC
16	<i>Carduelis cannabina</i>	конопљарка	kenderike	Least Concern - LC
17	<i>Chlidonias hybrida</i>	белобрка чигра	fattyúszerkő	Least Concern - LC
18	<i>Chlidonias niger</i>	црна чигра	kormos szerkő	Least Concern - LC
19	<i>Ciconia ciconia</i>	бела рода	fehér gólya	Least Concern - LC
20	<i>Circus aeruginosus</i>	еја мочварица	barna rétihéja	Least Concern - LC
21	<i>Circus pygargus</i>	еја ливадарка	hamvas rétihéja	Least Concern - LC
22	<i>Coracias garrulus</i>	модроврана - златоврана	európai szalakóta	Near Threatened - NT
23	<i>Coturnix coturnix</i>	препелица	fürj	Least Concern - LC
24	<i>Crex crex</i>	прдавац	haris	Least Concern - LC
25	<i>Falco tinnunculus</i>	ветрушка	vörös vércse	Least Concern - LC
26	<i>Galerida cristata</i>	ћубаста шева	búbospacsirta	Least Concern - LC
27	<i>Gallinago gallinago</i>	барска шљука	sárszalonka	Least Concern - LC
28	<i>Haliaeetus albicilla</i>	белорепан	rétisas	Least Concern - LC
29	<i>Hippolais pallida</i>	сиви вољић	halvány geze	Least Concern - LC
30	<i>Hirundo rustica</i>	сеоска лапта	füsti fecske	Least Concern - LC
31	<i>Ixobrychus minutus</i>	чапљица	törpegém	Least Concern - LC
32	<i>Jynx torquilla</i>	вијоглава	nyaktekeres	Least Concern - LC
33	<i>Lanius collurio</i>	руси сврачак	tövisszűrő gébics	Least Concern - LC
34	<i>Lanius minor</i>	сиви сврачак	kis őrgébics	Least Concern - LC
35	<i>Limosa limosa</i>	муљача	nagy goda	Near Threatened - NT
36	<i>Lullula arborea</i>	шумска шева	erdei pacsirta	Least Concern - LC
37	<i>Luscinia svecica</i>	модровољка	kékbegy	Least Concern - LC
38	<i>Merops apiaster</i>	пчеларица	gyurgyalag	Least Concern - LC
39	<i>Miliaria calandra</i>	велика стрнадица	sordély	Least Concern - LC
40	<i>Muscicapa striata</i>	сива мухарица	szürke légykapó	Least Concern - LC
41	<i>Numenius arquata</i>	царска шљука	nagy póling	Near Threatened - NT
42	<i>Nycticorax nycticorax</i>	гак	bakcsó	Least Concern - LC
43	<i>Oenanthe oenanthe</i>	обична белогуза	hantmadár	Least Concern - LC
44	<i>Otus scops</i>	ћук	füleskuvik	Least Concern - LC
45	<i>Oxyura leucocephala</i>	плавокљуна патка	kékcserű réce	Endangered A2bcde+4bcde
46	<i>Parus cristatus</i>	ћубаста сеница	búbos cinege	Least Concern - LC
47	<i>Perdix perdix</i>	јаребица	fogoly	Least Concern - LC
48	<i>Pernis apivorus</i>	осичар	darázsölyv	Least Concern - LC
49	<i>Philomachus pugnax</i>	прудник убица	pajzsos cankó	Least Concern - LC
50	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	обична црвенрепка	kerti rozsdafarkú	Least Concern - LC
51	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	шумски звиждак	sisegő füziike	Least Concern - LC
52	<i>Picus viridis</i>	зелена жуна	zöld küllő	Least Concern - LC
53	<i>Porzana pusilla</i>	барски петлић	törpevízicsibe	Least Concern - LC
54	<i>Riparia riparia</i>	брегуница	partifecske	Least Concern - LC
55	<i>Sterna hirundo</i>	обична чигра	küszvágó csér	Least Concern - LC
56	<i>Streptopelia turtur</i>	грлица	vadgerle	Least Concern - LC

57	<i>Tringa erythropus</i>	мрки прудник	füstös cankó	Least Concern - LC
58	<i>Tringa glareola</i>	прудник мигавац	réti cankó	Least Concern - LC
59	<i>Tringa totanus</i>	црвеноноги спрудник	piroslábú cankó	Least Concern - LC
60	<i>Tyto alba</i>	кукувија	gyöngybagoly	Least Concern - LC
61	<i>Upupa epops</i>	пупавац	búbos banka	Least Concern - LC
62	<i>Vanellus vanellus</i>	вивак	bíbic	Least Concern - LC
Teriofauna				
1	<i>Apodemus agrarius</i>	пругасти миш	pirókegér	Least Concern - LC
2	<i>Cricetus cricetus</i>	хрчак	mezei hörcsög	Least Concern - LC
3	<i>Erinaceus europaeus</i>	јеж	európai sün	Least Concern - LC
4	<i>Lutra lutra</i>	видра	európai vidra	Near Threatened - NT
5	<i>Plecotus austriacus</i>	сиви дугоухи љиљак	szürke hosszúfűlű-denevér	Least Concern - LC
6	<i>Mustela eversmanii</i>	степски твор	molnárgörény	Least Concern - LC

Наставиће се и праћење распрострањења неких инвазивних врста биљака (*Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Asclepias syriaca*, *Celtis occidentalis*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Gleditsia triacanthos*, *Robinia pseudoacacia*) - тренд распрострања у односу на спровођење мера активне заштите природе.

Активности на праћењу стања обављају чувари приликом редовних обилазака терена и стручни сарадник у сезонским периодима, у складу са условима заштите природе и извештајима о надзору Покрајинског завода за заштиту природе. Одређене податке о мониторингу, прикупљамо и од истраживача који раде на терену. Подаци се уносе у поменуту базу података. Бележе се и локације гнежђења птица, као и популација заштићених врста биљака ГПС уређајем.

Сви прикупљени подаци се уносе у горе поменуту базу. И током наредне године се планира уношење локација гнежђења птица, као и популација заштићених врста биљака, животиња и гљива ГПС уређајем – острва у другом сектору језера Палић на којима се гнезди велики број птица и на свим другим локацијама овог заштићеног подручја.

Управљач ће наставити програм мониторинга инвазивних врста биљака, који се две године реализовао у склопу IPA програма прекограничне сарадње Мађарска – Србија (пројекат окончан 2019. године) и годину дана (2020.) активношћу управљача. С обзиром да је три године у континуитету рађен мониторинг, сакупљени су врло значајни подаци, управљач је одлучио да наредне 2021. године, настави са мониторингом и другим активностима које су се до сада реализовале.

Током 2021. године се планира мониторинг и картирање распрострањења водених макрофита. Посебна пажња ће се обратити на инвазивне водене макрофите као што су *Elodea canadensis* (канадска дрезга), *Eichhornia crassipes* (водени зумбул) и *Pistia stratiotes* (водени купус), које су већ евидентирани у околним стајаћим водама ван граница овог заштићеног подручја, постоје и наводи да су појединачне јединке виђене и у воденим телима у оквиру заштићеног подручја. Планиран је мониторинг и картирање распрострањења на свим воденим телима у овом заштићеном подручју.

В.2. Ревитализација

Планирају се активности на ревитализацији значајних станишта (испаша, кошење, чишћење подраста, сузбијање инвазивних врста, садња аутохтоних врста), нарочито:

- на степском остатку код јужног краја насипа II и III сектора;
- на деградираној степи северозападно од насипа III и IV сектора;
- код тршћака југоисточно од претходне локације;
- код Великог појила – на површини напуштеног расадника;
- на слатини око Малог појила – наставак испаше подолским говедима;
- на слатини уз западну обалу IV сектора;
- заштитни појас око свих сектора језера Палић

Управљач и током 2021. године планира да прошири површине на којима би се ревитализација реализовала испашом подолским говедима, козама и овцама, будући да се овај механизам показао као врло ефикасан и одржив. За наведену активност, управљач ће сходовати решења о условима заштите природе надлежног завода за заштиту природе.

У односу на *План за унапређења еколошког стања Палићког језера и околине* планиран је наставак свих активности у складу са акционим планом:

- Реализација радова на формирању мултифункционалног заштитног појаса (формирање/устостављање/одржавање стазе око језера и садња одговарајуће вегетације);
- Функционална рејонизација језера Палић и израда програма одржавања водене вегетације у складу са потребама корисника ресурса;
- Техничко и кадровско јачање управљача – у складу са законским могућностима;
- Ревитализација акватичних заједница језера Палић;
- Ревитализација семиакватичних и терестричних заједница у обалном појасу језера Палић;
- Побољшање мониторинга параметара квалитета воде и седимента – увођење континуалног мониторинга;
- Успостављање система мониторинга стања акватичних и семиакватичних животних заједница;

Предлог одржавања заштитног појаса за 2021. год

Године 2017., успостављен је заштитни појас уз источну обалу IV сектора језера Палић према:

- Студија заштите у циљу ревизије граница, мера и режима заштите ПП „Палић” (Покрајински завод за заштиту природе, Нови Сад, 2011.)
- Одлука о стављању под III категорију заштиту Парка природе „Палић” („Службени лист Града Суботице“ бр. 15/13 и 17/13 - испр. и 37/17)
- План за унапређење еколошког статуса Палићког језера и околине („Службени лист Града Суботице“ број 24, од 15. јула 2014. године), где стоји под тачком 1.5. Формирање заштитних појасева ради смањења дифузног улива нутријената и штетних материја од пољопривредних активности у језеро:
„Формирање заштитног појаса је било разматрано током санације седамдесетих година двадесетог века, али то тада није реализовано. Неопходност формирања заштитног појаса је наглашена и у Студији заштите – стручној основи за ревизију заштите израђену од стране Покрајинског завода за заштиту природе. У новом акту о заштити донетом након извршене ревизије заштите (Одлука о проглашењу заштићеног подручја Парк природе „Палић“, Сл. лист Града Суботице бр. 15/13 и 17/13-испр.), „формирање мултифункционалног приобалног тампон-појаса у заштитној зони, у складу са интересима очувања биодиверзитета подручја и побољшања квалитета воде језера“, наведено је као један од циљева проглашења заштићеног подручја.“
- План детаљне регулације за део обалног појаса Палићког језера (источна обала) на Палићу

(Одлука о доношењу Плана под бројем I-00-350-7/2015 од 02.03.2015.)

- План детаљне регулације за део обалног појаса Палићког језера (западна и јужна обала IV сектора и обала III сектора) на Палићу (Одлука о доношењу плана под бројем I-00-350-51/2015 од 12.11.2015.)

Измене у односу на Одржавање заштитног појаса у 2020. години:

Континуираним одржавањем мултифункционалног заштитног појаса направљени су помаци у превођењу тршњака и монокултура жбунастих врста у травне заједнице на појединим деловима појаса. Ови резултати су били смернице у изменама у одређивању активности које су планиране за наредну годину.

Измена је направљена и због реализације радова на формирању заштитног појаса обухваћеног Пројектом заштитног појаса зеленила језера Палић и Пројектом заштитног појаса зеленила језера Лудаш у оквиру пројекта Biodiversity and Water Protection Lake Palic and Lake Ludas. Пројекат обрађује површине III и IV Сектора језера Палић које су обухваћене и Планом детаљне регулације за део обалног појаса Палићког језера (источна обала) на Палићу („Службени лист Града Суботице“ број 7/2015) и Планом детаљне регулације за део обалног појаса Палићког језера (западна и јужна обала IV сектора и обала III сектора) на Палићу („Службени лист Града Суботице“ број 38/2015) и површине уз језеро Лудаш које су обухваћене Планом детаљне регулације за обални појас Лудашког језера („Службени лист Града Суботице“ број 15/2017). Радовима на реализацији пројекта проширен је постојећи заштитни појас уз Палићко језеро и формиран уз Лудашко језеро, засејане су нове површине луцерком и искрчене површине под дрвећем и жбуњем инвазивних врста такође и на шкарпама уз оба језера, постављени летњиковци на одмориштима, платформе и куле и до краја 2020. године пројектована бициклистичко-пешачка стаза уз Палићко језеро биће реализована у дужини 2.885м. Да би се површине које су сада укључене у заштитни појас и одржавале додате су овим планом за 2021. годину за простор око Палићког језера.

Одржавање заштитног појаса око Лудашког језера биће уврштено у план за 2022. годину. Од значаја је и ревизија заштите (у оквиру које је и ревизија граница) заштићеног подручја

Парк природе „Палић“ за коју се предлаже проширење границе како би се и заштитни појас нашао унутар заштићеног подручја.

Измене су унете и кориговањем површина на којима је услед интензивног одржавања претходних година површина тршњака преведена у травну површину, редукване су површине за крчење где су се такође радовима претходних година постигли позитивни резултати. Слична је ситуација и са хемијским сузбијањем инвазивних врста. Делови површина уз Лудашко језеро где се мере активне заштите спроводе сталном испашом говедима такође су изузети из укупних површина.

Нове позиције унете су у програм за наредну годину (кошење трске и траве на шкарпи уз језеро, одржавање зеленила заштитног појаса, одржавање бициклистичко-пешачке стазе, одржавање хигијене, одржавање одморишта, летњиковаца, платформи и кула) јер је пројектом заштитни појас уз Палићко језеро добио и друге садржаје. На позицији одржавања летњиковаца, платформи и кула уврштени су исти који се налазе уз Лудашко језеро.

Одржавањем заштитног појаса уз језеро Палић постићи ће се циљеви :

- спречавање или довођење на прихватљив минимум дифузног загађења нутријентима са околних
- пољопривредних површина и ерозионих процеса
- омогућавање функционисања управљача у спровођењу мера заштите и надзора заштићеног подручја
- постизање већег гео и биодиверзитета и побољшање карактеристика и квалитета предела

Проблем који ће бити решен

У саставу заштитног (мултифункционалног) појаса су и парцеле које нису на заштићеном подручју и нису ни по једној одлуци дефинисане (наведене) као парцеле заштитног појаса.

Претпоставка је да ће проблем бити решен у 2021. години – ревизијом граница заштићеног подручја Парк природе „Палић” и уношењем катастарских парцела заштитног појаса у заштићено подручје.

Друге активности на реализацији Плана – Закуп воденог комбајна за потребе управљања заштићеним подручјем за 2021. годину

Управљач заштићених подручја Јавно предузеће „Палић – Лудаш” реализује Програм коришћења тршњака, који је усклађен са Уредбом о заштити Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“ („Службени гласник Републике Србије“ бр. 30/06), Уредбом о заштити Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“ („Службени гласник Републике Србије“ бр. 37/97), Одлуком о проглашењу заштићеног подручја Парк природе „Палић” („Службени лист Града Суботице“, бр. 15/13 и 17/13 – исправка и 37/17), Одлуком о одржавању јавних зелених површина („Службени лист Града Суботице“, бр. 3/2012, 52/2012, 2/2013 и 7/13 – исправка), Законом о заштити природе („Службени гласник“ Републике Србије, бр. 36/2009 и 88/2010 и 91/2010 – испр. и 14/2016 и 95/2018 – др. закон)) и Решењима о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број: 03 – 93/3 од 06.03.2015. и 03 – 93/4 од 10.03.2015. године.

Током сезоне 2021/2022. године је планирано да се активности на управљању природним ресурсима и одржавању природних вредности реализују воденим комбајном (вишенаменским радним пловилом – амфибијом) TRUXOR DM 5045 са специјалном приколицом. Активности су планиране током свих дванаест месеци 2021. године.

Активности ће се реализовати према накнадно предвиђеној динамици, са утврђеним бројем дана, уз могуће флукуације због еколошких фактора и фенофаза. Поред активности кошења и уклањања трске на отвореним површинама језера, наменско пловило ће одржавати заштитне појасеве језера – уклањање младица инвазивног растиња, кошење трске.

Значајно је поменути да је активност ревитализације влажних ливада (спречавање сукцесије тршњака) неопходно да се реализује континуирано у периоду од више година.

За ову активност наменски утрошак средстава правдаће се фактуром трећег лица (по основу уговора о јавној набавци).

В.3. Мере активне заштите природе

Спровођење мера активне заштите природе које се односи на заштиту станишта/врста, као и сузбијање инвазивних врста у програмском периоду Управљач ће реализовати кроз активности:

- кошење влажне ливаде код канала Тапша у циљу очувања станишта влажне ливаде;
- повезивање Тапшиног канала са језером са формирањем плитког канала са икључиво еколошком функцијом (Измена плана детаљне регулације за део простора „Бање Палић” на Палићу („Службени лист града Суботице“ број 16/12));
- праћење стања на стаништима у II степену заштите и припрема картирања, мониторинга и других активности (кошење, чишћење подраста, мере одржавања) текуће одржавање локалитета са слатинским стаништима (кошење, испаша);
- одржавање мултифункционалног појаса (кошење, резивање, одржавање обалног појаса)
- наставак радова на формирању мултифункционалног појаса око II сектора Палићког језера (државно земљиште у II степену заштите) и активности на садњи садница аутохтоних врста око III и IV сектора језера Палић–радови у

склопу реализације пројекта „Заштита биодиверзитета и воде језера Палић и језера Лудаш“.

- ревитализација акватичних заједница језера Палић – у циљу побољшања квалитета воде – предвиђене су мере излова алохтоних врста риба, како би се смањили еколошки притисци на зоопланктон и макровегетацију. Активности ће се реализовати у складу са Акционим планом Плана за унапређење еколошког стања језера Палић и његове околине (Одлука о доношењу Плана за унапређење еколошког стања језера Палић и његове околине, „Службени лист Града Суботице“, број 24/14).
- наставиће се активности селективног излова на делу рибарског подручја „Палић“ (корисник је ЈП „Палић-Лудаш“), у склопу пројекта „Kfw“ Банке – планирано је и порибљавање одговарајућим врстама риба
- спроводиће се и даље мере активне заштите орнитофауне (постављање дупљи, зимска исхрана, одржавање мира у заштићеном подручју током репродукције и миграције) кроз сарадњу и програме Удружења љубитеља природе „Riparia“ и других невладиних организација.
- активна заштита врста *Larus melanocephalus* и *Sterna hirundo* на острву у 2. сектору језера Палић – одржавање платформе од дрвета за гнезђење. Услед абразивног деловања таласа и потенцијалног оштећења, током 2021. године ће се започети са одржавањем и евентуалном поправком платформе која је постављена на предметну локацију. У протеклих десетак година је установљено да је абразивно деловање таласа изузетно јако и да се површина острва на ком су се гнездили галебови и чигре значајно смањила, тако да је на неким деловима ширина острва мања од једног метра. Простор предвиђен за заштитни обод од трске и рогоза, не постоји. Постављањем дрвене платформе површине 90 m² се значајно повећала површина гнездећег простора за врсте птица чије је гнезђење некада бележено на наведеном локалитету. У питању су врсте: *Larus melanocephalus* – црноглави галеб и *Sterna hirundo* – обична чигра (Правилник о проглашењу и заштити заштићених и строго заштићених дивљих врста биљака и животиња и гљива – Прилог I („Службени гласник РС“, бр. 5/10)), а гнезди се и *Larus ridibundus* – обични галеб (Правилник о проглашењу и заштити заштићених и строго заштићених дивљих врста биљака и животиња и гљива – Прилог II („Службени гласник РС“, бр. 5/10)).

Унутар Великог парка планиране су следеће активности:

- активна заштита слепих мишева Великог парка и старих објеката;
- уклањање инвазивних врста из Парка;
- уклањање бршљана са стабала аутохтоних и неинвазивних алохтоних врста;
- активна заштита и ревитализација значајних станишта кроз фазно чишћење околине старих стабала храста лужњака – уклањање подраста и резивање старих стабала аутохтоних врста у циљу постизања боље осунчаности доњих спратова
- Према Решењу Покрајинског завода за заштиту природе број 03-2619/2 од 29.12.2016. год. којим се утврђују Услови заштите природе за уклањање инвазивних врста из Великог парка неопходно је уклонити подраст и стабла инвазивних врста, а за извођење ове активности потребна је телескопска корпа за рад на висини. Радови ће се одвијати у марту и у другој половини октобра, евентуално новембра, са стаблима без дупљи. Етапним чишћењем парка од

инвазивних врста, ван вегетационе сезоне, а пре хибернације слепих мишева, за 2021. годину предвиђени су делови Великог парка:

- рубни делови (уз Улицу Јожефа Хегедиша- северни крај, уз пругу Суботица-Сегедин)
- на Великом партеру испред хотела Парк и Језеро
- код вредних старих стабала у етапама током 2-4 године
- Према Решењу приоритети су:
- зреле јединке инвазивних врста присутних у ограниченом броју (кисело дрво, гледичија, пајасен) ради смањења прилива семена
- у близини значајних старих стабала, јединки или групација ређих аутохтоних врста и очуваних вредних врста зељастог слоја где инвазивне врсте угрожавају њихов опстанак.

Уклањање подраста у Великом парку је неопходно ради очувања структуре станишних типова и виталности стабала аутохтоних врста. За 2021. годину планирано је уклањање подраста на површини од 126.200 m². Сва биомаса биће одвежена. Радови ће се одвијати у току вегетационог периода са понављањем (према Решењу Покрајинског завода за заштиту природе број 03-2619/2 од 29.12.2016. године којим се утврђују Услови заштите природе за уклањање инвазивних врста из Великог парка).

- реконструкција делова Великог парка у складу са решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број: 03-2421/2 од 19.10.2017. године – након доношења новог Правилника о режиму вода на сливном подручју језера Палић и Лудаш, као делова сливног подручја „Палић – Киреш – Тиса“ и подсистема „Тиса – Палић“. За 2021. годину планирана је израда плана ревитализације Великог парка.
- садња ниских дрвенастих врста уз обавезну примену клена, жешље, тисе и жбунастих врста (у складу са решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број: 03-1382/2 од 04.09.2013.) уз алеју храстова. У складу са овим решењем се у континуитету обавља уклањање подраста инвазивних врста.
- Етапном ревитализацијом, према претходно израђеном плану ревитализације биће обухваћени делови парка који су претрпели највећу штету у току поменуте олује (стабла липе са северне стране Велике терасе).
- замена копривића на Великом партеру, испред хотела Парк и Језеро, аутохтоним и декоративним алохтоним неинвазивним врстама дрвета.

Г. УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Г.1. Израда просторних планова

Током године се планира наставак сарадње са Јавним предузећем за управљање путевима, урбанистичко планирање и становање града Суботице, предузећем „Парк Палић“ Д.О.О. и Покрајинским заводом за заштиту природе у вези са израдом планова детаљне регулације и других планова којима је обухват на заштићеном подручју Парк природе „Палић“.

Г.2. Пројекти и радови на уређењу простора

На основу Пројекта геодетског снимања стабала у Великом парку и на основу валоризације постојећег зеленила из Елабората – евидентирање врста, здравственог

стања и положаја стабала у Парку природе „Палић“ и на основу Анализе, одређивања приоритета активности и плана уклањања инвазивних врста у Великом парку на Палићу предвиђена је израда пројектне документације за обнављање парка, тек по доношењу новог Правилника о режиму вода на сливном подручју језера Палић и Лудаш, као делова сливног подручја „Палић – Киреш – Тиса“ и подсистема „Тиса – Палић“. За 2021. годину планирана је израда плана ревитализације Великог парка.

Г.3. Пројекти и програми у области шумарства

На подручју ПП „Палић“ је у малој мери заступљено шумско земљиште. Све шуме ове газдинске јединице су настале вештачким путем:

1. вештачки подугнута састојина црног и белог бора (1,18 хектара – 19,3 %)
2. изданачка састојина копривића (2,5 хектара – 41,4 %)
3. вештачки подигнута састојина копривића (2,41 хектара – 39,3 %)

Јавно предузеће „Палић-Лудаш“ међу запосленима нема стручно лице које би спроводило основне активности газдовања шумама и у претходном периоду, због одласка у пензију, остало је без лица које је радило на тим пословима. Услед рационализације Јавно предузеће није било нити је сада у могућности да запосли стручно лице, чак је у претходних неколико година значајно смањен број запослених.

Из наведених разлога у току 2020. године предузеће је покренуло иницијативу за доделу на коришћење ГЈ „Палићке шуме“ предузећу које према Закону о шумама испуњава услове и може да спроводи све мере газдовања шумама.

Г.4. Пројекти и програми у области ловства

У ПП „Палић“ је према Одлуци о заштити забрањен лов. И током 2021. године су планиране активности на едукацији и обавештавању ловаца у вези са забранама лова и понашањем у заштитној зони заштићеног подручја.

Г.5. Пројекти и програми у области рибарства

Рибарско подручје „Палић“ је део заштићеног подручја Парк природе „Палић“ и Јавно предузеће „Палић – Лудаш“ је корисник наведеног рибарског подручја. Планиран је наставак селективног излова на језеру Палић, уз прибављену сву неопходну документацију (услови заштите природе, дозвола надлежног министарства).

Због све повољнијег квалитета воде, планира се порибљавање на територији рибарског подручја „Палић“, уз спровођења одговарајућих континуалних мера санације водених екосистема. О спровођењу ове одлуке стара се организациона јединица Заштита природе/служба задужена за спровођење мера заштите, унапређења и коришћења заштићених подручја којима управља ЈП „Палић-Лудаш“. За 2021. годину је предвиђено порибљавање у води Палићког језера, уколико се за то стекну услови. Планирано је порибљавање у II, III и IV сектору језера Палић и то јединкама следећих врста риба:

- постављање 5 гнезда смуђа (*Stizostedion lucioperca*)
- 20 килограма лињака (*Tinca tinca*)
- 50 килограма сома (*Silurus glanis*)/ у IV сектору језера Палић 100 килограма сома

Све активности ће се спроводити кроз Годишњи програм управљања за рибарско подручје „Палић“.

Када се поправи еколошки сататус вода рибарског подручја и омогући репродукција, раст и развој рибљег фонда, Управљач рибарског подручја ће направити детаљан Програм порибљавања, у сарадњи са свим релевантним институцијама. За 2021. годину

је планирано експериментално порибљавање јединкама врста риба у складу са исходованим решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (за израду Програма).

Синхронизованим активностима на реализацији свих тачака Плана за унапређење еколошког стања Палићког језера и његове околине („Службени лист Града Суботице”, број 24/2014) дошло би се до задовољавајућег квалитета језерске воде у којој би био могућ опстанак одређених аутохтоних врста риба, као и успостављање одговарајућих животних заједница и ланаца исхране. План је и специфицирао поглавље – 3.1.1. *Ревитализација акватичких заједница језера Палић* – које предвиђа спровођење биоманипулативних метода у циљу побољшања квалитета воде и туристичке атрактивности језера. Као један од главних фактора које угрожава језерски екосистем, идентификована је хиперпродукција фитопланктона. Формирањем микролокалитата са заступљеним акватичним макрофитама и свим еколошким елементима обале, смањило би хиперпродукцију алиги, будући да су макрофите конкурент фитопланктону, јер користе исте нутријенте. Такође, након успостављања одговарајућих услова у води језера (предуслов је санациони излов аутохтоних врста риба), потребно је испитати могућност насељавања врста које су некад чиниле животне заједнице језера (укључујући и грабљивице), чиме би се смањило притисак на зоопланктон и додатно оптерећивање воде нутријентима. Успостављањем одговарајућих животних заједница језера, уз биоманипулативне технике и континуирано спровођење мера активне заштите природе, могао би да се успостави стабилан и одрживи језерски екосистем.

У оквиру четвртог сектора језера Палић у III степену заштите, постоји објекат Мрестилиште (касете за узгој рибе и просторије за раднике), који тренутно није у функцији. Реконструкцијом и адекватном адаптацијом, наведени објекат би могао да се специјализује за производњу и узгој аутохтоних врста риба, које би могле да се користе за порибљавање језера Палић, када се за то стекну услови. Будући да је успостављање стабилног екосистема језера Палић, кроз синхронизовано спровођење тачака Плана неизбежно - у скоријем периоду ће се указати потреба за порибљавањем језера аутохтоним врстама риба. Обнова и адаптација објекта Мрестилиште би омогућила узгој и репродукцију аутохтоним врстама риба, којима би се Палић плански, у складу са Програмом управљања рибарским подручјем “Палић”, порибљавао. Контролисаним уносом риба у језеро, уз санацију и ревитализацију постојећих рибљих плодишта у самом језеру, радило би се на успостављању одговарајућих животних заједница. Такође, у касетама са водом одговарајућег квалитета, би било могуће гајити аутохтоне водене биљке, које би се по потреби користиле приликом ремедијације језера.

Улагањем у систем, технику, кадрове и обуку стручног кадра, одрживи систем производње рибље млађи би могао да се унапреди и да се одређене количине рибе пласирају на тржиште. Развој рекреативног риболова, спортског риболова и спортског риболовног туризма Управљач спроводи у сарадњи са удружењима спортских риболоваца Суботице кроз подршку организовања такмичења у рекреативном риболову на секцијском, општинском, покрајинском и државном нивоу као и велики број међународних такмичења у спортском риболову. У складу са Законом о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС, бр. 128/2014) ЈП „Палић-Лудаш“ је завршио процедуру проглашења посебних рибарских подручја на заштићеним подручјима којима се управља.

Надзорни одбор Управљача заштићених подручја на XXV седници дана 06.10.2017. године донео је Одлуку о проглашењу рибарског подручја „Палић“ на

заштићеном подручју Парк природе „Палић“ (број 806-XXV-2/17 од 06.10.2017.) У даљој процедури, рибарско подручје унутар заштићеног подручја ПП „Палић“ одређује се на риболовним водама:

- II, III и IV сектор језера Палић
- Крваво језеро (Омладинско језеро)
- Канал Тиса-Палић - у границама ПП „Палић“
- Канал Палић-Лудаш - у границама ПП „Палић“
- „Бунарић“
- Мрестилиште (“catch and release”)

Рибарско подручје „Палић“ користи се за рекреативни риболов у складу са Програмом управљања рибарским подручјем „Палић“ у склопу ПП „Палић“ за период 2018-2027 (сагласност Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине број 140-501-798/2019-04 од 09.08.2019.).

Г.6. Пројекти и програми у области туризма

Планирана је сарадња са Туристичком организацијом града Суботица, као и са предузећем „Парк Палић“ Д.О.О. у вези са израдом различитих програма и пројеката који би допринели туристичкој валоризацији Парка природе „Палић“. У плану је реализација пројекта који се односи на промоцију екотуризма и заштите животне средине, као и брендирање свих заштићених подручја којима управљамо.

Г.7. Пројекти и програми у области пољопривреде

На територији Парка природе „Палић“ постоји мала површина под пољопривредним земљиштем које се обрађује у складу са већ дефинисаним процедурама. У циљу успешне реализације елемената из Плана за унапређење еколошког стања Палићког језера и његове околине, предузеће предлаже изузимање катастарских парцела из Годишњег програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта – односно – изузимање из поступка давања у закуп пољопривредног земљишта у државној својини. Предложено је изузимање свих катастарских парцела у приобаљу које су у заштићеном подручју и заштитној зони заштићеног подручја Парк природе „Палић“

Основ за изузимање из лицитације је План за унапређење еколошког стања Палићког језера и његове околине, и планови детаљне регулације којима је предвиђено формирање мултифункционалног заштитног појаса у приобаљу. Како је за катастарске парцеле у приобаљу IV сектора у току поступак препарцелације, за оне парцеле за које је он завршен (и правоснажан), биће изузете из лицитације парцеле које су, сходном ПДР-у за обални појас, део мултифункционалног заштитног појаса. Парцеле за које није извршен поступак препарцелације, биће дате на лицитацију, уз напомену да је препарцелација току, те да ће изузимање дела који је предмет препарцелације уредити анексом.

Контрола кошења ливада у циљу спровођења режима (кошење после завршетка цветања заштићених и строго заштићених врста биљака, остављање непокошених трака у ширини од једног до десет метара, као прибежиште за фауну) и испаше (број грла по хектару, кретање ван станишта заштићених врста у генеративном периоду) ће се одвијати континуирано. Такође, чуварска служба ће у континуитету радити на контроли спровођења активности по решењима о условима заштите природе (Решење о условима заштите природе за коришћење пољопривредног земљишта на простору еколошки значајних подручја Града Суботице обухваћеног Годишњим програмом заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта за 2020. годину – број: 03 – 2505/2 од дана:08.10.2020. године Покрајинског завода за заштиту природе).

Г.8. Задачи и активности на заштити, развоју и управљању водама

Пратиће се стање вода, нарочито одржавање нивоа вода у зимском и летњем периоду у комуникацији и развијању сарадње управљања са ДТД ВДП „Северна Бачка“, надлежним за одржавање водопривредних режима вода из система „Палић - Лудаш“.

Наставиће се даљи рад на изради Одлуке о режиму вода у сарадњи са надлежним субјектима (Град, водопривреда, Покрајински завод за заштиту природе и други субјекти). Ове активности су и у склопу припремних студија и пројекта санације језера Палић и Лудаш (оба језера су повезана) и Плана за унапређење еколошког стања језера Палић и околине („Службени лист“ Града Суботице број 24, од 15. јула 2014. године).

Управљач је планирао да током 2021. године у континуитету, кварталном динамиком ради узорковање водних тела на овом заштићеном подручју. Радиће се праћење основних физичко-хемијских (температура, растворени кисеоник, рН, елетропроводљивост, салинитет) и биолошких (диверзитет планктонске заједнице и микрозообентоса) параметара површинских вода овог заштићеног подручја. Управљач је за ове потребе прибавио потребну опрему кроз разне до сада реализоване пројекте. На основу добијених резултата мерених параметара и посматрања током 2021. године, Управљач ће за наредни период прецизније предвидети обим и динамику наставка анализе.

Д. ОСТАЛИ ПОСЛОВИ

Д.1. Противпожарна заштита и пожари

И током 2021. године ће се у периодима када је повећана опасност од пожара, појачати рад чуварске службе на осматрању.

У Резервату је присутан проблем паљења тршћака и стрњике (остатака након жетелачких радова), а починиоце је тешко идентификовати и пронаћи у тренутку избијања пожара. Приликом пожара, који се најчешће намерно изазову, страда део тршћака, фауна (птице тршћака, корњаче и други водоземци), али и делови ретке флоре. Исти пожар се често преноси и на околно пољопривредно земљиште и дешава се да угрожава и насеља и, у сваком случају, безбедност људи. Због тога се чуварска служба посебно организује у циљу противпожарне заштите у периодима касна јесен и, нарочито, пролеће. Током зимске сече трске се повремено евидентирају пожари, али је њих све мање, будући да чуварска служба континуирано прати наведену активност.

Планира се одржавање постојеће опреме апарата за гашење (допуњавање, атести и контрола) и набавка нових.

Д.2. Сарадња са корисницима простора

Планира се стална сарадња чуварске и стручне службе са корисницима простора (посетиоци, локално становништво, риболовци и други корисници).

Корисници простора Парка природе или власници/корисници парцела обраћају се Управљачу – стручној служби (усмено или писмено) или директно чуварској служби на терену и њихови упити се решавају на начин да им се објасни Одлуком одређен режим, да ли је жељена активност у складу или не, или се упућују у процедуру добијања услова заштите природе ако Управљач оцени да је потребно. Ова

комуникација са корисницима/власницима доприноси бољем разумевању и тачнијим подацима о коришћењу.

Д.3. Активности на збрињавању и рехабилитацији строго заштићених и заштићених врста дивљих животиња

С обзиром на постојање Прихватилишта за дивље животиње у Зоо врту „Палић“, које добро функционише и са којима управљач има изузетно добру сарадњу од његовог оснивања, управљач у наредном програмском периоду не планира значајнију израду нове инфраструктуре, или обнову постојеће.

Од оснивања прихватилишта, наша чуварска и стручна служба у континуитету добро сарађује, како са запосленима у прихватилишту, тако и са инспекцијском службом и представницима Покрајинског завода за заштиту природе и Завода за заштиту природе Србије. Све пронађене повређене строго заштићене и заштићене дивље животиње на заштићеном подручју и ван заштићеног подручја уносимо у прихватилиште. У случају дојаве лица, да је дивља животиња (неповређена или повређена) евидентирана у насељеном месту ван заштићеног, или у заштићеном подручју, наши чувари и стручни сарадници излазе на терен и обавештавају представнике прихватилишта, инспекције и завода за заштиту природе. Приликом пуштања дивљих животиња, чуварска служба је неизоставно присутна на терену и накнадно прати активност пуштених јединки. Будући да је све наведено пракса која добро функционише и да управљач о свим активностима уредно извештава надлежно министарство на месечном и годишњем нивоу, управљач ће наставити, као и до сад са предметним активностима. Возило, које је планирано за набавку из Годишњег програма управљања заштићеним подручјем „Лудашко језеро“ би се користило и за потребе одвожења животиња у Прихватилиште за дивље животиње, или у Покрајински завод за заштиту природе, у складу са инструкцијама.

Д.3. Пројектне и едукативне активности на очувању биолошке и предеоне разноврсности, еколошких коридора и других станишта од значаја за заштиту природе – међународни волонтерски радни камп и научно-истраживачки едукативни камп – 2021. године

Едукативне активности на очувању биолошке и предеоне разноврсности, еколошких коридора и других станишта од значаја за заштиту природе се реализују кроз међународни волонтерски радни камп, еко – камп, орнитолошко – истраживачки и стваралачки камп. Кампови се реализују у периоду од јула до октобра месеца – укупно 15 недеља. Учесници кампова су смештени у Визиторском центру „Лудаш“ и Истраживачкој станици у Специјалном резервату природе „Лудашко језеро“. Међународни волонтерски радни камп окупља волонтере из земље и иностранства, који кроз учествовање у мерама активне заштите природе, активно учествују у заштити и унапређењу станишта строго заштићених и заштићених врста; упознају се са заштићеним подручјима у околини Суботице, активностима управљача, локалним становништвом и, уопште, са окружењем, што накнадно промовишу у својим локалним заједницама.

Традиционални Еко – камп окупља децу и истраживаче, који кроз теренска истраживања, предавања и игру, преносе деци информације о значају заштите природе, био – и геодиверзитета; упознају их са значајем еколошких коридора/ заштитних појасева кроз практичне активности на нашим језерима. Упоредо са едукативним

активностима, истраживачи реализују своје планове – истраживања појединих група организама, за која у предвиђеном року достављају детаљне извештаје управљачу. Истраживања обухватају велики број различитих група организама.

Орнитолошко – прстеновачки камп иде упоредо са истраживачким камповима и реализује се у трајању од најмање осам недеља (у летњем аспект) и две недеље у јесењем аспект. Прати се фауна птица на источном миграторном путу (Лудашко, Крваво и Палићко језеро). Поред евидентирања, ради се и маркирање јединки вештачким маркерима (прстеновима). Значај ових активности је изузетно велик, будући да се реализују у континуитету више од 30 година. На бази резултата и добијених информација, уочавају се еколошки трендови (измене станишта; сукцесије екосистема, измене водног режима и утицај спровођења мера активне заштите природе, кроз појаву индикаторских врста).

Стваралачки камп се реализује више година уназад, са мањим прекидима. Уметници, махом сликари, учествују у изради уметничких предмета са мотивима заштићених биљних и животињских врста, различитих типова станишта и природе, уопште. Поменута уметничка дела имају важну улогу у промоцији заштите природе и успостављању брэнда наших заштићених подручја.

Учесници кампа бораве, махом, на свим нашим заштићеним подручјима и упознају се са њиховим значајем и вредностима. Такође, обавезан сегмент сваког кампа је предавање које се односи на значај заштитних појасева, биодиверзитета, еколошких коридора, пречишћавања отпадних вода (обавезна посета Уређају за пречишћавање отпадних вода града Суботице).

Све активности током кампова се одвијају у складу са исходованим решењима о условима заштите природе надлежног завода за заштиту природе. Сви истраживачи и орнитолози поседују дозволе за истраживања и маркирање исходоване од надлежног министарства. Све активности су предвиђене годишњим програмима управљања заштићеним подручјима.

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Јавно предузеће „Палић – Лудаш“ је управљач на пет заштићених подручја у региону Суботице, а једно од њих је и ПП „Палић“.

Сектор заштите природе у Јавном предузећу „Палић – Лудаш“ је организован у функцији обављања управљања заштићеним подручјима. Стручна служба је задужена за планирање, програмирање, праћење стања, извештавање и надзор над радом чуварске службе. Чуварска служба обавља послове чувања, праћења стања и активних мера заштите (извођење неких мера и праћење и надзор над реализацијом на терену - поглавље Г). У оквиру Стручне службе се, такође, обављају послови сарадње са корисницима и власницима парцела у заштићеним подручјима. Обављају се и послови промоције и развоја едукативних садржаја и сарадње са локалним становништвом.

Заједничке службе ЈП „Палић – Лудаш“ обављају опште послове (менаџмент, рачуноводство, набавке) са седиштем на Палићу.

Делатност Сектора заштите природе се суфинансира преко Фонда за животну средину Града Суботице и путем конкурса за суфинансирање Покрајине и Републике. Едукативни и екотуристички програми су још у развоју.

У наредној, 2021. години, очекујемо да ће се планиране активност знатно теже реализовати, или се неће реализовати, због недовољног броја запослених сарадника, услед примене Закона о изменама и допунама Закона о буџетском систему („Сл. Гласника РС“, бр. 103/2015), по ком је на снази забрана запошљавања у јавном сектору.

Управљач више не располаже другим могућностима. Такође, претпоставка је да се током периода трајања пандемије заразне болести COVID-19 (Уредба о мерама за спречавање и сузбијање заразне болести COVID-19 („Сл. гласник РС“, бр. 66/2020, 93/2020, 94/2020 и 100/2020) и Наредба Градског штаба за ванредне ситуације од 09.07.2020. године, већина активности која се односи на едукацију школске и предшколске популације, организовано окупљање, едукативне активности у ширем смислу – кампови са природњачким темама, вођење група и пријем посетилаца – неће реализовати, или ће се организовати у знатно мањем обиму. Посетиоци заштићеног подручја су дужни да се придржавају мера из Уредбе Владе Републике Србије и Наредбе Градског штаба за ванредне ситуације, али управљач није у могућности да у потпуности примењује мере, услед недовољног броја запослених.

Приказ висине и извора потребних финансијских средстава за реализацију Годишњег програма управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ за 2021. годину

Ред. број	Извори прихода	Износ у динарима
1.	Средства буџета јединице локалне самоуправе	9.074.200
	1.1. Град Суботица	9.074.200
2.	Сопствени приходи	1.794.656
	2.1. Приходи од обављања делатности	1.274.656
	2.2. Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	520.000
3.	Остала недостајућа средства	0
	3.1. Остала средства	0
	3.2. Конкурси	0
	Укупно приходи	10.868.856

Детаљан приказ висине и извора потребних финансијских средстава за реализацију Годишњег програма управљања Парком природе „Палић“ за 2021. годину

	Врста расхода	Извори и износи средстава (у динарима)			
		Будет јединице локалне самоуправе	Сопствени приходи и приходи од накнаде за коришћење ЗП	Остала недостајућа средства	Укупно
А.	А.0 Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја				
	А.1. Чуварска служба	1.012.000	0	0	1.012.000
	А.1.1. Бруто зараде чувара	712.000			712.000
	А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (гориво, регистрације аута, службена одећа и обућа, инструменти и опрема)	300.000			300.000
	А.2. Одржавање заштићеног подручја	1.962.200	1.589.656	0	3.751.856
	А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда управљачких докумената, програма, пројеката, сарадња са локалним становништвом, институцијама и др.)	1.812.200	1.122.846		2.935.046
	А.2.2. Обележавање заштићеног подручја		50.000		50.000
	А.2.3. Управљање отпадом		416.810		416.810
	А.3. Презентација заштићеног подручја	0	200.000	0	350.000
	А.3.1. Штампане промотивног материјала и медијско представљање	150.000	50.000		200.000
	А.3.2. Заснивање и успостављање базе података (рачунарска опрема)		100.000		100.000
	А.3.3. Развој научних, образовних и културних функција заштићеног подручја (лифлети)		50.000		50.000
	Укупно А.0	2.974.200	1.789.656	0	4.763.856
Б.	Б.0. Управљање посетиоцима				
	Б.1. Изградња улазних станица				
	Б.2. Опремање центара за посетиоце и едукативних центара				
	Укупно Б.0	0	0	0	0
В.	В. 0. Праћење и унапређење стања заштићених подручја				
	В.1. Мониторинг				
	В.2. Ревитализација (трошкови ветеринарских услуга за стада подолских говеда; трошкови превоза говеда и сл.)	300.000			300.000
	В.3. Мере активне заштите природе				

	В.3.1. Изнајмљивање телескопске корпе за резивање грана на висини у Великом парку - пројекат	1.300,000			1.300.000
	В.3.2. Уклањање подраста у Великом парку – кошење и тарупирање	4.500,000			4.500.000
	Укупно В.0	6.100.000	0	0	6.100.000
Г.	Г. 0. Уређење простора и одрживо коришћење природних ресурса				
	Г.1. Израда просторних планова				
	Г.2. Пројекти и радови на уређењу простора				
	Укупно Г.0	0	0	0	0
Д.	Д.0. Остали некатегорисани послови				
	Д.1.Сарадња са невладиним организацијама (Међународни волонтерски радни камп)		5.000		5.000
	Укупно Д.0	0	5.000	0	5.000
Укупно планирани расходи		9.074.200	1.794.656	0	10.868.856